

In enkele stappen
naar een toffe
BUITENLES

TREK NAAR BUITEN MET JE LES,
DAT WORDT EEN GROOT SUCCES!

MOS
duurzame
scholen
straffe
scholen

Waarom buiten leren?

Buiten leren is een manier om anders te gaan lesgeven en de omgeving te zien als het leslokaal.

Door buiten te leren maken we verbinding met de echte wereld om ons heen. Leerlingen verwerven kennis en nieuwe inzichten van, over en in de natuur, de stad en de schoolomgeving. Zo worden leerlingen geprikkeld en uitgedaagd door hun dagelijkse omgeving en brengt buiten leren meer verwondering en verbinding.

Buiten leren is levensecht leren in een betekenisvolle context en dit door alle zintuigen te gebruiken, te observeren, te onderzoeken, te ervaren en te handelen met oog voor duurzaamheid. Buiten leren is een perfecte aanvulling op de binnenles. Het zorgt voor frisse lucht, motivatie, meer beweging en verhoogt het welzijn en de betrokkenheid. Kinderen en jongeren die meer met de buitenwereld in contact komen, staan positiever en met meer veerkracht in het leven. Door te leren in en over hun omgeving ontstaat er een sterke verbinding met de omgeving. Eén worden met je buitenomgeving, je buurt, leren welke betekenis die heeft binnen de leefwereld van de kinderen zorgt voor respect, een betere integratie en duurzame contacten en netwerken.

Het klaslokaal mag geen eiland zijn. Het moet de leerlingen op een dynamische wijze een kijk geven op de hen omringende wereld en hen ermee in contact brengen.

Buiten leren is gewoon plezant en biedt ontzettend veel mogelijkheden. Het heeft niet alleen een positieve invloed op de leerlingen maar ook op de leerkracht. Laat je overtuigen om naar buiten te trekken met jouw klas.

Stap voor stap...

De allereerste buitenles verloopt steeds wat rommelig, maar met enige doorzetting worden deze lessen pareltjes in het groen! Laat je dus niet afschrikken...

De MOODmeter kan jou helpen om te groeien in het buitenlesgeven.

Waar sta jij op de MOODmeter?

Plaats daar je wasknijper!

BUITENLES MOODMETER

Waar sta jij op dit ogenblik op de MOODmeter? Plaats daar je wasknijper!

**IK DURF ER NIET GOED
AAN TE BEGINNEN**
(Toch een klein stresske)

Koudwatervrees

Eerst eens buiten gaan piepen,
waarom niet proberen

Eerste buitenles gepland & voorbereid

**ZIN OM ERAAN
TE BEGINNEN**

DE KOP IS ERAF
DE EERSTE BUITENLES IS ACHTER DE RUG

Ik ga ermee verder!

Volgende buitenles al gepland
Klasmanagement: we bouwen
gewoontes en routines op

Amai,
avontuur!
Volgende keer:
drinkbus mee
en warme jas
aan.

**HET BEGINT
VLOTTER TE GAAN**

Ik reflecteer en stuur bij.
Ik probeer verschillende
lesactiviteiten en domeinen uit

Meester, juf,
wanneer gaan we nog
eens naar buiten?

"DIT WERKT"
(EN AF EN TOE EEN
ONVERWACHTE HINDERNIS)

Nog wat drempels te overwinnen, maar ik laat me niet tegenhouden

**WE TREKKEN MET
REGELMAAT NAAR BUITEN**

We gaan op
ontdekking op de school,
in de buurt, in het park

Collega's worden nieuwsgierig
en gaan ook naar
buiten met de klas

**HET BEGINT AANSTEKELIJK
TE WERKEN**

Ik voel mezelf goed bij outdoor teaching,
mijn leerlingen zijn enthousiast en verwonderd.
Ze leren bij.

Onderzoeken, automatiseren, ontdekken, samenwerken, samen spelen...
We zorgen voor materiaal, communiceren met ouders over
outdoor learning, denken na over toepassingen op de speelplaats...

**BUITENLES:
EEN BLIJVER
OP ONZE SCHOOL**

Moestuintje, groene elementen en losse elementen op de speelplaats
**NIET MEER TEGEN TE HOUDEN,
WIE ONS ZOEKT: WIJ ZITTEN BUITEN**

In enkele stappen naar een toffe buitenles

STAP 1

Spontaan leren

In een omgeving met meer natuur spelen kinderen anders dan op een verharde speelplaats of omgeving. Probeer daarom op de grijze speelplaats een aantal natuurlijke elementen binnen te brengen.

- Leg een aantal boomstammen op de speelplaats om op te zitten of het evenwicht op te oefenen.
- Plaats een buitenkeuken met echte kookpotten en pannen en voorzie een gieter waarmee de kinderen modder kunnen maken.
- Voorzie takken en stenen om kampen te bouwen.
- Leg een paar planken neer.
- Voer de bladeren van de bomen in de herfst niet af, maar maak er een grote hoop mee.
- Breng wat bloembakken aan, of een vierkantemetertuintje,...

Door kleine natuurlijke elementen aan te leveren, bied je kansen aan spontaan leren en stimuleer je het spelend leren en ontdekken.

Zorg dat de natuur niet enkel een decor is, maar dat de kinderen kunnen spelen mét de natuur. Een natuurrijke plek biedt heel wat diversiteit aan speel- en leerkansen. Door avontuurlijk te spelen, ontwikkelen kinderen spontaan heel wat vaardigheden. Hun zintuigen worden meer geprikkeld, ze oefenen hun motoriek op een andere manier, ontdekken makkelijker hun eigen grenzen en schatten risico's in. Het samen spelen verloopt anders en biedt kansen om sociale vaardigheden en zelfvertrouwen te ontwikkelen.

Wil je de speelplaats anders en avontuurlijker inrichten? Wil je speelgroen en leergroen aanbrengen op de speelplaats? Misschien is het dan wel het moment om de grijze speelplaats te vergroenen? Vraag info bij je provinciale MOS-begeleider. Die helpt jou graag verder om de speelplaats om te toveren tot een echte groene oase.

STAP 2

Organiseer een korte buitenactiviteit

Iets wat je anders binnen zou doen, doe je nu buiten.

- Ga buiten zitten tijdens het leeskwartiertje.
- Vul de rekenbladen buiten in.
- Vier een verjaardag.
- Doe enkele bodymap oefeningen.
- Speel een taal- of rekenspelletje.
- Of doe een bewegingsspel,...

Wanneer de leerlingen buiten vertoeven, als het kan in een groene omgeving, komt hun brein spontaan tot rust. Het krijgt extra zuurstof binnen, wat de concentratie ten goede komt.

STAP 3

Organiseer natuurklassen en extra murosactiviteiten

Bij natuurklassen staat het leren in, van en over de natuur centraal tijdens een uitstap of meerdaagse. Hierbij kan je je laten bijstaan door gidsen of educatoren.

- Gebruik 'Obsidentify' om dieren en planten op school en in de buurt te identificeren.
- Ga op insectensafari in het park.
- Doe een paddenstoelentocht in de herfst.
- Bezoek een natuur- en milieueducatief centrum.
- Ga op plattelandsklassen of boerderijklassen.
- Bestudeer en inventariseer de bomen in de buurt van de school.
- Bezoek een boomgaard of moestuin bij een ouder of grootouder.
- Bezoek een plukboerderij en maak confituur met de geplukte vruchten.
- Ga een dagje helpen bij een boer in de buurt.
- Maak een wandeling met een gids van Natuurpunt.

Dagelijks contact met de natuur zorgt ervoor dat leerlingen later meer respect tonen en makkelijker opkomen voor de natuur, omdat ze het belang ervan ondervonden hebben.

STAP 4

Geef een bestaande les buiten

Pas een bestaande les aan, zodat je die op een meer activerende manier buiten kan geven.

- Ga met de leerlingen boodschappen doen. Geef hen een boodschappenlijstje om een duurzaam en gezond ontbijt te organiseren.
- Laat hen etiketten lezen en betalen.
- Ga naar de markt om te leren over het inheems en uitheems fruit. Gebruik de lijst van seizoensgebonden groenten en fruit. Zo leren de kinderen meer over voedselkilometers.
- Neem een weegschaal mee naar buiten om verschillende materialen te wegen en te leren over gram en kilogram. Vergelijk bijvoorbeeld houtsnippers met kiezelsteentjes of droge met vochtige bladeren.
- Gebruik de natuur als didactisch materiaal tijdens je lessen wereldoriëntatie.

Heb je het gevoel dat je hiervoor onvoldoende natuurkennis hebt?

Pluis de dingen samen met jouw leerlingen uit. Of pols bij de ouders of grootouders of er iemand is die je hierbij kan ondersteunen. Misschien vind je wel hulp bij de plaatselijke natuurvereniging.

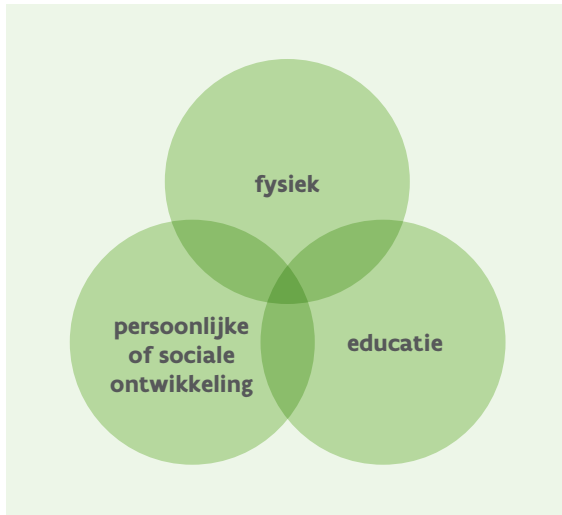
Bereid kleine **bewegingstussendoortjes** of **opdrachtjes** voor als je ergens naartoe gaat, bijvoorbeeld naar de bibliotheek. Gebruik de omgeving om tijdens een wandeling opdrachten te geven of spelletjes te spelen. Laat de leerlingen bijvoorbeeld bladeren verzamelen wanneer je over de bomen leert, laat hen haasje over spelen, of profiteer ervan om zwerfafval te ruimen. Gebruik de wandelweg om de leerlingen attent te maken op de verkeersregels, verkeersborden, oversteekplaatsen ... Laat hen de verschillende voedingswinkels tellen. Geef hen de opdracht om zeker één straatnaam te onthouden ...

STAP 5

Geef een volwaardige buitenles

Buiten leren is leren in, van, met en over de natuur. Schakel de buitenruimte in als verlenging van je klaslokaal. Om inzicht te krijgen in welke principes aanwezig moeten zijn in een goede buitenles duiken we even in twee didactische modellen:

Didactisch model 1: outdoor education

Bij outdoor education worden de volgende elementen verwerkt in de buitenles: beweging, educatie en persoonlijke en sociale ontwikkeling van het kind.

Als deze drie facetten buiten aan bod komen, werken we aan de gezondheid en het welzijn van het kind. Door buiten te zijn wordt meteen de verbinding gemaakt met de omgeving, waardoor respect voor de natuur groeit en men er ook zorg wil voor dragen.

Bron: Jan Allegaert docent aan Vives Hogeschool

Didactisch model 2: flow learning

Joseph Cornell ontwikkelde 4 fases volgens het principe van flow learning:

1. **Stimuleer enthousiasme** – je begint met speelse activiteiten waar de energie van gaat stromen en die maken dat je enthousiast wordt;
2. **Concentreer de aandacht** – vervolgens komen activiteiten die je vragen je aandacht te richten via de zintuigen (zien, horen, ruiken, voelen);
3. **Directe (natuur)ervaringen** – in deze derde fase ligt de nadruk op de individuele beleving van de natuur. Door op te gaan in een bepaald aspect van de natuur, ervaar je verbondenheid met alle levende organismen;
4. **Inspiratie delen** – de cyclus wordt afgerond door terug in de groep met elkaar ervaringen en inspiratie uit te wisselen.

Bron: www.sharingnature.nl

Dus...

Om zeker te onthouden:

Een goede buitenles combineert wat we leren uit beide modellen en bevat:

- een opwarmertje waarbij je de zintuigen prikkelt
- de lesinhoud met inoefenmomenten (vanuit verschillende lesgebieden)
- beweging
- samenwerking
- een reflectiemoment

Een buitenles voorbereiden?

Dat doe je stap voor stap. Hieronder een aantal tips die je kunnen helpen:

- Kijk **welke les je buiten kan geven** en welke les je zelfs nog zou verbeteren door ze buiten te geven i.p.v. binnen in de klas.
- Maak gebruik van de meerwaarde van het terrein.** Denk na over goede plekken om die les te geven: welke omgeving heb je nodig, welke omgeving vult je les didactisch aan?
- Zoek met je leerlingen goede onderzoeksvragen** en stuur hen op onderzoek uit.
- Breng er **beweging en samenwerking** in.
- Voorzie het materiaal dat je nodig hebt.**
- Kies of je de opdracht nog in de klas uitlegt of buiten.
- Denk na over de afspraken die je maakt met de leerlingen.**
 - Waar verzamelen we ? Hoe gaan we daar staan, zitten , ... ?
Spreek eventueel een verzamel signaal af en wat de bedoeling is als ze dit horen.
 - Tot waar mogen de leerlingen komen?
 - Waar kunnen kinderen de leerkracht vinden wanneer ze hulp nodig hebben ?
 - Is het nodig om afspraken te maken i.v.m. groeps-, partnerwerk, enz.?
- Schat de tijdsduur in en beslis hoe je die zal bewaken.** Doe je dit zelf en gebruik je daarvoor bijvoorbeeld een bel of tamboerijn? Of nemen de kinderen die taak zelf op?
- Vraag bij je eerste buitenlessen eventueel hulp van een collega.** Samen zie je meer! Een buitenactiviteit is ideaal om 'andere' talenten van leerlingen te ontdekken. Neem zelf actief deel!
- Hou je einddoel steeds voor ogen.** Waar wil je naartoe ?
- Bedenk op voorhand of je de les ook buiten afrondt.**
Of voorzie je nog een reflectiemoment in de klas?

- ❑ **Evalueer niet enkel op inhoud en het cognitieve deel van de les, maar ook op sociale vaardigheden, talenten, zelf ontdekken en samenwerken.**
- ❑ **Schaf enkele nuttige basismaterialen aan** zoals touwen (touwtjes van 1 meter voor groepsopdrachten, een lang touw met krijt aan op het einde om een cirkel te tekenen, krijt (en een gietertje om het weg te spoelen), een fluitje of iets anders als signaalgeluid, loeppotjes, schrijfplankjes of krijtbordjes/whitebordjes, ...
- ❑ **Maak het naar buiten trekken 'makkelijk'.** Neem drempels weg door op voorhand materialen te voorzien en geef ze een plekje in een buitenkoffer, een bolderkar of een tuinhuisje.
- ❑ **Ook buiten is herhaling en structuur belangrijk.** Hierdoor weten leerlingen dat ze buiten gaan leren i.p.v. te spelen. Bij de kleuters kan dit bijvoorbeeld een vast liedje zijn dat je zingt terwijl je in een rij aan een touw naar buiten stapt. Of je start elke keer in een kring. Vanuit de kring start je telkens met een opwarmertje, bv. het raak-aanspel (raak iets blauws aan, raak iets zachts aan, ...), rol een bal naar iemand met een rode/groene/... jas, tik een voorwerp aan dat je in verband brengt met een bijvoeglijk naamwoord en laat anderen raden welk bijvoeglijk naamwoord je bedoelde, ...
- ❑ **Gebruik zoveel mogelijk natuurlijke materialen als didactisch materiaal.** Verzamel eerst takken om een hinkelpad mee te leggen, gebruik houten schijfjes om cijfers op te schilderen, ... Hierdoor neemt de beleving nog meer toe en raak je leerlingen op een intrinsieke manier.
- ❑ **Begin klein, observeer en durf loslaten.** Stop niet te veel inhoud in je les. Probeer je niet te strak te houden aan wat je hebt voorbereid, speel ook in op spontane vragen en exploratie vanuit de leerlingen.
- ❑ **Doe inspiratie op.** Surf zeker eens naar www.mosvlaanderen.be/buiten-leren en www.buitenlesdag.be, bekijk [de leuke voorbeelden](#) en ga aan de slag met onze buitenleskalender! Gebruik de MOODmeter om jezelf te coachen en word een echte 'BUITENkracht'